

**Udruga Prijatelji životinja
10000 Zagreb
Jurišićeva 25**

PRIJEDLOG

IZMJENE I DOPUNE ZAKONA O EKSPLOZIVNIM TVARIMA

**NA TEMELJU PRIJEDLOGA ISKAZA O PROCJENI UČINKA
NACRTA PRIJEDLOGA ZAKONA O EKSPLOZIVNIM TVARIMA TE
PROIZVODNJI I PROMETU ORUŽJA**

I

**NACRTA PRIJEDLOGA ZAKONA O NABAVI I REGISTRACIJI ORUŽJA
GRAĐANA TE KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA**

**MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA
S PROCJENOM UČINKA PROPISA IZ SIJEČNJA 2015.**

Zagreb, 09. veljače 2015.

Kao udruga za zaštitu i prava životinja, ali i kao predstavnik građana, kako članova udruge, tako i građana Republike Hrvatske, potpisnika Peticije za zabranu eksplozivnih tvari II. i III. razreda predane Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske dana 02. veljače 2015. godine, zainteresirani smo za donošenje izmjena i dopuna Zakona o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja i njegovo konačno uobličenje.

Ovim prijedlogom želimo sudjelovati u izradi nacrtu navedenog zakona i to u svim odredbama koje obuhvaćaju područje eksplozivnih tvari II. i III. razreda, između ostalog i područja:

- prodaje, prometa i upotrebe eksplozivnih tvari II. i III. razreda
- prometa oružja, oružni listovi njihovo objedinjavanje i rok važenja, dobna granica nabave oružja „za vlastitu sigurnost“, nabava baruta za punjenje vlastitog streljiva/oružja

Razlozi našeg interesa za sudjelovanje u stvaranju Nacrta i Prijedloga navedenog zakona jesu prijedlog Udruge za izmjenu zakona, zabranom prometa, prodaje i korištenja eksplozivnih tvari II. i III. razreda tijekom cijele godine radi mnogobrojnih ozljeda ljudi i životinja koje se najviše događaju u razdoblju od 15. prosinca do 1. siječnja svake godine, a koje razdoblje je Zakonom o eksplozivnim tvarima do sada bilo propisano kao dopušteno za nabavu navedenih eksplozivnih tvari.

Također, Udruga se zalaže za ovu izmjenu unutar objedinjenog zakona pod nazivom Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja i zbog problema buke koji u tom razdoblju i inače pri upotrebi spomenutih eksplozivnih tvari, dovodi do remećenja javnog reda i mira te građanima i životinjama onemogućuje normalan život, ali i što uslijed izloženosti buci, također dolazi do oštećenja ili potpunog gubitka osjeta sluha izloženima buci, bili to ljudi ili životinje.

Stres koji buka izaziva nije primjeren za normalan život građana i životinja, osobito tijekom razdoblja blagdana, Nove godine te dana nakon dočeka.

Ostale, ali ne i sve posljedice koje buka i djelovanje eksplozivnih tvari u posrednom ili neposrednom kontaktu ima na ljude i životinje, jesu gubici pristiju, dijelova ili cijelih šaka, gubitak organa oka i/ili osjeta vida, unakaženja lica i/ili dijelova tijela, opekline koji završavaju trajnim invaliditetom za cijeli život, zabrinutost građana za vlastitu i sigurnost i zdravlje kućnih životinja, prevelik broj odbjeglih životinja od kuće ili za vrijeme šetnje, njihova dugoročna dezorijentiranost, stradavanje ptica, stres za skrbnike životinja koji životinjama ne mogu pomoći da se smire.

Postoji još jedan aspekt stradavanja ljudi i životinja, a to je zloupotreba eksplozivnih tvari II. i III. razreda i njihova namjerna upotreba s ciljem nanošenja ozljeda koje nerijetko završavaju i smrtnim ishodom životinja.

Udruga se u ovom prijedlogu zabrane eksplozivnih tvari II. i III. razreda poziva na odluke o zabrani, zakone i zakonske odredbe koje u određenim dijelovima Europske unije pokrivaju ovo područje, a što je slučaj u mnogobrojnim talijanskim gradovima i općinama, njih oko 850, kao što su Torino, Venecija, Milano, Modena, Teramo. Za ovakvih zabranama korištenja konkretno pirotehničkih sredstava, navedeni gradovi i općine posegnuli su radi oko 5000 kućnih životinja koje godišnje podliježu ozljedama uzrokovanim eksplozivnim tvarima te gube živote mahom uslijed srčanog udara izazvanih detonacijama.

Također, Udruga se poziva i na preporuku Ujedinjenih naroda za prijevoz opasnih tvari koji eksplozivne tvari, u koje se temeljem čl. 3, točke 7 ovog zakona, uvrštavaju i pirotehnička

sredstva, baruti i proizvodi punjeni eksplozivnim tvarima, a smješta ih se u klasu 1 opasnih tvari.

S obzirom na nemogućnost provedbe nadzora i kažnjavanja počinitelja ovakvih i sličnih djela, Udruga predlaže potpunu zabranu eksplozivnih tvari II. i III. razreda.

Zatim, radi sigurnosti ljudi, odraslih i djece te sigurnosti životinja, Udruga predlaže potpunu zabranu prometa, prodaje, kupnje i korištenja eksplozivnih tvari II. i III. razreda i u zatvorenim i u otvorenim prostorima.

Udruga uzima u obzir i argument protiv zabrane korištenja eksplozivnih tvari II. i III. razreda, a to je moguć gubitak radnih mjesta proizvođača, distributera, prodavača ovih eksplozivnih sredstava. No treba svakako uzeti u obzir brojnost ozljeda uzrokovanu korištenjem eksplozivnih tvari II. i III. razreda te imati u vidu teške hendikepe koje uzrokuju i koji ostaju za cijeli život pa čak i troškove liječenja koji padaju na teret države, ali i pojedinaca i njihovih obitelji.

Kako se članci zakona i njihove odredbe koji se odnose na eksplozivne tvari i oružje međusobno isprepliću, sljedećim prijedlozima se dotičemo i jednog i drugog područja.

Glede oružja, ovim prijedlogom također želimo sudjelovati u izradi nacrtu navedenog zakona i to u svim odredbama koje obuhvaćaju područje proizvodnje i prometa oružja, između ostalog i područja:

- *proizvodnje, prometa, nabave i korištenja oružja*
- *oružni listovi njihovo objedinjavanje i rok važenja*
- *dobna granica nabave oružja „za vlastitu sigurnost“*
- *nabava baruta za punjenje vlastitog streljiva/oružja*

Slijedom navedenog predlažemo:

- *zabranu prodaje i upotrebe eksplozivnih tvari II. i III. razreda tijekom cijele godine*
- *da se ostane pri dobnoj granici od 21 godine za nabavu oružja umjesto predloženih 18, „za vlastitu sigurnost“*
- *da se ne omogućuje dostupnost oružja objedinjavanjem oružnih listova za posjedovanje, nošenje i korištenje oružja*
- *da se ne produljuje rok važenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti za posjedovanje oružja i oružnog lista s 5 na 10 godina, također jer smatramo da se olakšava korisnicima oružja*
- *predlažemo da se ne omogućuje nabava 1000 grama baruta za punjenje vlastitog streljiva, radi povećanja rizika od ozljeda*

Detaljna raščlamba po člancima Nacrta Zakona o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja:

Članak 3.

Točka (36) ovog članka, odnosi se na definiciju prodaje na način da se radi o prodaji oružja, streljiva i njegovih dijelova (baruta, inicijalnih kapisli i kapisliranih čahura) te pirotehničkih sredstava razreda F2, F3, T1 i P1 u prodavaonicama koje imaju posebno odobrenje.

Predlažemo:

Glede eksplozivnih tvari II. i III. razreda, pirotehničkih sredstava, predlažemo obavezan izdvojen skladišni prostor, kao i izdvojen prostor prodaje unutar prodavaonica, radi sigurnosti građana, imovine i životinja

Obrazloženje:

U svrhu sigurnosti građana i životinja, Udruga predlaže posebno izdvajanje prostora prodaje unutar prodavaonica sa svrhom lakšeg nadzora kupnje od strane maloljetnika, ali i sigurnosti ljudi i imovine od eventualne štete. Usvajanje ovog prijedloga značilo bi povlačenje eksplozivnih tvari sa svih policaj prodavaonica te smještanje u jedan za to određeni dio prodavaonice.

Glava II. Sigurnosne mjere:

Članak 4.

(5) Objekti u kojima se obavlja proizvodnja ili skladištenje eksplozivne tvari ili oružja moraju biti pod stalnom tjelesnom ili tehničkom zaštitom, sukladno posebnom propisu. Ako se objekti štite tehničkom zaštitom, ista mora biti izvedena kao mehanička i tehnička zaštita kojom se signalizira neovlašten ulazak u šticeći prostor i dojava na centralni dojavni sustav (CDS) te tehničku zaštitu kojom se prati kretanje u šticećem prostoru (kontrola prolaza i video nadzor) uz video zapis.

Predlažemo:

U gornji članak predlažemo dodati odredbu o zaštiti koja se ne odnosi samo na čuvanje objekta, već i na sigurnost građana i okoline u smislu mogućeg nastanka štete uslijed nezgode i posljedica koje mogu prouzročiti.

Obrazloženje:

S obzirom da su eksplozivna sredstva sve dostupnija široj javnosti, predlažemo da se unutar prodavaonica, osim osiguranih skladišnih prostora prema postojećim pravilima (protuprovalno, protupožarno, bez rizika od narušavanja statike uslijed eksplozije itd), također eksplozivna sredstva, bez obzira na njihovu pojedinačnu razornu moć i uzimajući u obzir koncentriranu količinu navedenih tvari na jednom mjestu, za njih predvidi i izdvoji posebno mjesto unutar prodajnog prostora koji će svojim smještajem i opremljenošću najmanje ugrožavati okolinu u slučaju moguće eksplozije ili požara. Radi sigurnosti građana i izbjegavanja eventualne štete, predlažemo posebno određeno mjesto unutar prodavaonica za smještaj eksplozivnih tvari dostupnih građanstvu.

Osim toga, propisivanjem takvog izdvojenog mjesta unutar prodavaonica, povećala bi se mogućnost nadzora nad kupnjom eksplozivnih tvari od strane maloljetnika i osoba u dobi za koje je predviđena zabrana kupnje i korištenja navedenih tvari.

Članak 5.

(1) Fizička osoba – građanin (u daljnjem tekstu: građanin) koji sudjeluje u poslovima iz članka 1. ovoga Zakona mora biti zdravstveno sposoban i stručno osposobljen za obavljanje tih poslova.

No, u točki (6), od te se odredbe odstupa:

*(6) **Iznimno** od stavka 1. ovoga članka građanin koji obavlja pomoćne poslove pri proizvodnji, prometu, prijevozu ili uporabi eksplozivnih tvari i/ili oružja (prenošenje, utovar, istovar i sl.) **nije dužan biti stručno osposobljen** te nije dužan posjedovati uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti, a može sudjelovati u poslovima iz članka 1. ovoga Zakona samo pod nadzorom osoba koje su stručno osposobljene i **ako pisanom izjavom potvrdi da je upoznat s opasnostima i sigurnim načinom rada.***

Predlažemo:

Zaposlenici koji obavljaju poslove prenošenja, utovara, istovara i slično, prijevoznici, utovarivači, prodavači i svi ostali zaposlenici koji dolaze u doticaj s eksplozivnim tvarima i oružjem u proizvodnji, prijevozu, veleprodaji i maloprodaji, bez iznimke moraju biti stručno osposobljeni za rukovanje eksplozivnim tvarima zbog vlastite sigurnosti i sigurnosti građana te prevencije moguće štete uzrokovane eksplozivnim tvarima i oružjem.

U tu svrhu zaposlenici su dužni ishoditi potrebno uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti.

Zaposlenici navedene poslove nužno moraju obavljati poslove s eksplozivnim tvarima i oružjem pod neprestanim nadzorom voditelja poslova ili druge stručne osobe

Neophodna je zaštitna oprema zaposlenika radi smanjenja rizika od ozljeda i opasnosti po zdravlje i život zaposlenika.

Obrazloženje:

Točkom (6) se opasnost od rizika za sigurnost zaposlenika i okoline te moguće štete, prebacuju isključivo na zaposlenika od kojeg se očekuje da pisanom izjavom potvrdi da je upoznat s opasnostima i sigurnim načinom rada što ne štiti radnička ni ljudska prava. Sigurnosne mjere ograničene su na zaposlene na poslovima koji ne spadaju pod pomoćne poslove, iako nužno ne predstavljaju veći rizik od ozljeda i ostalih posljedica po zdravlje i život, kao ni rizik od moguće štete.

Cilj nadopune ove odredbe jest sigurnost i smanjenje rizika po zdravlje i život radnika, zaposlenika odnosno građana koji obavljaju navedene i sve ostale pomoćne poslove.

Članak 12.

Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti za držanje i nošenje oružja izdaju zdravstvene ustanove i trgovačka društva koja obavljaju djelatnost medicine rada i specijalisti medicine rada u privatnoj praksi koji su ovlašteni za obavljanje takvih zdravstvenih pregleda uz prethodno pribavljeno mišljenje izabranog liječnika primarne zdravstvene zaštite. Fizička osoba kojoj je izdano uvjerenje iz stavka 2. ovoga članka dužna je svakih pet godina pristupiti zdravstvenom pregledu radi utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za držanje i nošenje oružja. Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti izdaje se s rokom važenja od pet godina.

Predlažemo:

Trajanje oružnog lista ostaje na do sada propisanih 5 godina zbog vjerojatnih promjena u psihofizičkom zdravstvenom statusu pojedinaca, korisnika oružja.

Obrazloženje:

Nacrt ovog zakona predviđa produljenje trajanja zdravstvenog uvjerenja potrebnog za ishođenje oružnog lista s 5 na 10 godina.

Smatramo da se time ide na ruku proizvođačima i korisnicima oružja te im se na taj način olakšava dostupnost dozvola i samog oružja.

Rok od 5 godina je dug rok i nema ga potrebe produljivati na 10 godina.

Predlažemo ovo s ciljem sigurnosti građana, njihove imovine i životinja.

Proizvodnje eksplozivnih tvari

članak 20.

(6) Pod proizvodnjom eksplozivnih tvari ne smatra se punjenje streljiva za vlastite potrebe.

Predlažemo:

Uvrštavanje punjenja vlastitog streljiva u proizvodnju eksplozivnih tvari jer ima sva njihova svojstva.

Obrazloženje:

S obzirom da se eksplozivnom tvari smatraju iz čl. 3 „(7) Eksplozivne tvari su eksplozivi, sredstva za iniciranje eksplozivnih tvari, pirotehnička sredstva, baruti, streljivo i proizvodi punjeni eksplozivnim tvarima.

Također, u preporuci Ujedinjenih naroda za prijevoz opasnih tvari eksplozivne tvari su uvrštene u klasu 1 opasnih tvari pa se punjenje vlastitog streljiva se itekako smatra proizvodnjom eksplozivnih tvari jer ima sva njihova svojstva.

Napominjemo i da bi nadzor nad punjenjem bio potpuno onemogućen za C.I.P., kao Stalnu međunarodnu komisiju za ispitivanje lakog prenosivog oružja i streljiva, a koja se bavi standardizacijom oružja, streljiva i metodama ispitivanja.

Shodno tome, nadzor bi bio onemogućen i domaćim nadležnim institucijama, a mogućnost od ozljeđivanja radi nestručnog rukovanja ili zloupotrebe bila bi u porastu.

Treba napomenuti da bi razornu moć streljiva određivao pojedinac korisnik streljiva te bi time dovodio u opasnost sebe i okolinu.

Također, u čl. 3., točki 53. se navodi: „(53) *Uporaba eksplozivnih tvari je neposredno pripremanje i aktiviranje eksplozivnih tvari*“

S obzirom da se Nacrtom Zakona o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja predviđa dopustiti nabava 1000 grama baruta za punjenje vlastitog streljiva, postavlja se pitanje opasnosti za sigurnost građana i mogućnosti nastanka štete jer će na pojedincu korisniku baruta u svrhu vlastitog punjenja ostati određivanje količine baruta za svaku kapislu. Tu se javlja problem mjerenja i nadzora punjenja za vlastite potrebe.

Također, uz svo dostupno oružje i streljivo te eksplozivne tvari, pojedincima korisnicima oružja se daje još jedna mogućnost korištenja baruta koja lako može prouzročiti opasnost za zdravlje i život pojedinaca i njihove okoline te opasnost od nastanka štete.

Članak 21.

Oružni list za držanje ili oružni list za držanje i nošenje oružja izdaje se s rokom važenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti za držanje i nošenje oružja. Odobrenje za držanje oružja izdaje se s rokom važenja od pet godina.

Predlažemo:

Kroz mjere predostrožnosti, predlažemo da trajanje zdravstvenog uvjerenja za oružni list ostane 5 godina, umjesto predloženih 10 godina.

Također, predlažemo da se oružni list i dalje izdaje kao oružni list za držanje i oružni list za nošenje oružja odnosno da se ne objedinjuje u jedan oružni list za posjedovanje, nošenje i korištenje oružja.

Obrazloženje:

Objedinjavanje tih dvaju oružnih listova u jedan oružni list za posjedovanje, nošenje i korištenje oružja, također ide u korist korisnicima oružja i dostupnosti oružja za svakog pojedinca koji će se na nabavu oružja lakše odlučiti i koji će do njega lakše doći.

Nedostatak razdvajanja držanja i nošenja oružja otvara mogućnost izdavanja oružnog lista pojedincima koji su ranije s razlogom oružni list dobivali samo za držanje odnosno samo za nošenje oružja.

Radi sigurnosti građana i životinja te izbjegavanja moguće štete koju pojedinci mogu prouzročiti oružjem, predlažemo da se ostane pri izdavanju dvaju odvojenih oružnih listova.

Kao razlog za produljenja trajanja zdravstvenog uvjerenja za posjedovanje oružja u Prijedlogu Zakona stoji: „*kako se vlasnike oružja ne bi u kratkim razdobljima izlagalo troškovima zdravstvenih pregleda i produženja važenja oružnog lista.*“

Udruga smatra kako rok od 5 godina važenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti nikako nije kratak rok te da trošak zdravstvenog pregleda i produženja važenja oružnog lista jednom u pet godina nije prevelik izdatak za vlasnike oružja, osobito ako se uzme u obzir da je mogućnost izmjene u zdravstvenom stanju vlasnika vrlo moguća i u roku 5 godina. Produljenjem roka na 10 godina, znatno bi se izgubilo glede kontrole sposobnosti vlasnika oružja i njihova zdravstvenog stanja.

Također treba uzeti u obzir i međuljudske odnose pa tako i česte slučajeve poremećenih bračnih odnosa i odnosa unutar kućanstva, gdje bi propusti i smanjena kontrola mogli dovesti do tragičnih posljedica.

Članak 24.

Fizičke osobe starije od 18 godina i pravne osobe smiju bez odobrenja nadležnog tijela, nabavljati i držati oružje iz kategorije D točke 2. do 4.

Predlažemo da se dobna granica pomakne na 21 godinu, s obzirom da se radi o nabavljanju i držanju oružja.

Predlažemo da se osobe do 21 godine starosti u pogledu nabave oružja tretiraju kao mlađi punoljetnici, a kako se prema njima odnosi Zakon o sudovima za mladež. Ako starost od 18 godina sud za mladež može primijenivati u službi umanjena i ublažavanja kazni, tada se ista odredba može primijeniti i u odnosu na nabavu oružja.

Iako se radi o plinskom oružju, reprodukcijama vatrenog oružja kod kojeg se ne upotrebljava jedinstveni naboj, mužarima te određenom zračnom oružju, ipak se radi o oružju kojim je moguće nanošenje ozljeda pa smatramo da je potrebno pomaknuti dobnu granicu na 21

godinu ili, što bi bilo efektivnije u zalaganju za sigurnost građana, njihove imovine i životinja, uvjetovanje ishoda uvjerenja i za to oružje.

Samo prijava nadležnoj Policijskoj upravi nije dovoljna u smanjenju rizika od ugrožavanja zdravlja ljudi i njihove imovine te životinja.

Glava IX. Prodaja na malo

Članak 66.

(3) Pirotehnička sredstva razreda F2 i vatrometne kutije razreda F3 mogu se prodavati od 15. prosinca do 1. siječnja osobama starijim od 18 godina.

Predlažemo:

Potpuna zabrana prometa i korištenja pirotehnike, eksplozivnih tvari F2 i F3 tijekom cijele godine s ciljem zaštite sigurnosti građana, njihova zdravlja i života, njihove imovine te životinja.

Obrazloženje:

Smatramo da jedino zabrana eksplozivnih tvari II. i III. razreda odnosno pirotehnike tijekom cijele godine može jamčiti sigurnost građana, njihove imovine i životinja te smanjenje rizika od nastanka štete.

Ovdje predlažemo i povećanje novčanih kazni za nepoštivanje odredbi te kazni zatvora.

(7) Građanin po jednoj stambenoj jedinici može posjedovati najviše 20 kg bruto pirotehničkih sredstava razreda F1 i/ili F2 i/ili vatrometnih kutija razreda F3.

Predlažemo:

Udruga se zalaže za potpunu zabranu pirotehničkih sredstava. Velike količine pirotehničkih sredstava za posljedicu mogu samo imati veću brojnost ozljeda ljudi i životinja te nastanak štete.

Obrazloženje:

Osim što u interesu zaštite građana, njihova zdravlja i života te imovine, kao i životinja, smatramo da je jedino potpuna zabrana pirotehnike, eksplozivnih tvari II. i III. razreda u interesu građana, količinu od 20 kg F2 pirotehničkih sredstava vidimo kao prijetnju sigurnosti građana i životinja s obzirom na samu količinu, njihovu upotrebu i skladištenje nad kojima je u praksi nemoguće provesti kontrolu.

Zaključak:

Izmjena odnosno dopuna Zakona o eksplozivnim tvarima (Glava VIII. Uporaba) pa tako i usvajanje navedenih prijedloga Udruge u donošenju novog zakona na temelju Nacrta Zakona o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja MUP-a iz siječnja 2015. godine, pridonijeli bi smanjenju buke i stradanja ljudi i životinja.

Zabranom korištenja petardi i drugih eksplozivnih sredstava II. i III. razreda tijekom cijele godine postigla bi se sigurnost građana, njihove imovine i životinja te smanjenje mogućih šteta.

I prema riječima predstavnika Ministarstva, posljednji blagdani bili jedni od najgorih do sada u pogledu ozljeda ljudi i životinja uslijed uporabe eksplozivnih tvari II. i III. razreda.

Nažalost, novi Zakon prema predloženom Nacrtu od strane Ministarstva bi, kao što je vidljivo iz navedenog, išao na ruku proizvođačima i korisnicima oružja.

Smanjenje dobne granice s 21 na 18 godina za nabavu oružja „za vlastitu sigurnost“

Udruga osobito alarmantim smatra novinu koju Ministarstvo unutarnjih poslova predlaže uvrstiti u Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja, a koja se odnosi na dobnu granicu nabave oružja „za vlastitu sigurnost“.

Predlažemo:

Ostati pri dosadašnjim odredbama Zakona koje propisuju 21 godinu starosti za nabavu oružja.

Obrazloženje:

Osobe do 21 godine starosti u pogledu nabave oružja predlažemo tretirati u okviru zakona kao mlađi punoljetnici, a kako se prema njima odnosi Zakon o sudovima za mladež.

Ovom novinom bi se omogućila osamnaestogodišnjacima, srednjoškolicima legalna nabava oružja, a uz to bi novim Zakonom ishodenje oružnog lista bilo pojednostavljeno, rok važenja zdravstvenog uvjerenja bio bi dvostruko dulji, a time i dostupnost oružja veća.

Ako starost od 18 godina Sud za mladež može primijenjivati u službi umanjenja ili ublažavanja kazni, tada se ista odredba može primijeniti i u odnosu na nabavu oružja.

Cilj ovog prijedloga je sigurnost građana, njihova života i zdravlja, njihove imovine i životinja te prevencija nastanka štete.